

Luonnontuotealan uuselintarvikekysymykset – tiedonhankinta ja koulutus

Luonnontuotteet elintarvikemarkkinoilla – mitä yrittäjän tulee tietää
26.5.2016

Seija Niemi

Luonnontuotealan uuselintarvikekysymykset

- Työn tilaaja MMM, ruokaosasto/markkinayksikkö
- Toteuttamisaika 15.1 – 31.8.2016
- www.lapinamk.fi/luonnontuotteet-ja-uuselintarvikkeet
- Tiedonhankinta
- Koulutus ja tiedottaminen

Tiedonhankinta

- Kotitalouskäytössä vuonna 1997 eniten mustaherukan lehdet, nokkonen, katajanmarjat, koivun ja voikukan lehdet
 - Vastaajien lapsuudessa eniten käytettyjä nokkosen lehdet, mustaherukan lehdet, koivun silmut ja lehdet, vadelman lehdet ja katajan marjat
 - Käyttö yleisintä juomina, teenä, mausteena, keitoissa, muhennoksissa ja leivonnassa
 - Terveellisiä, vaihtelua ruokiin, kotimaisia

- 2010 – 2016 ravintoloissa ja luonnontuotealan/elintarvikealan yrityksissä käytössä reilut 60 luonnonkasvia
- Suosituimmat kuusi, mustaherukka, nokkonen, (kumina), koivu ja voikukka

Käytetyimmät kasvit

Kasvi	Yritykset lkm	Silmut, lehdet	Nuput, kukat	Kerkät	Versot	Sie- menet
Kuusi	58	1	6	55		
Nokkonen	57	56	1		3	2
Mustaherukka	54	54				
Kumina	46	5	1			46
Koivu	38	38				
Voikukka	34	20	30		2	
Maitohorsma	31	16	16		24	
Kataja	30		1	30		
Suolaheinät	26	24			3	1
Mesiangervo	25	11	22			

Pihlajan silmut ja lehdet, käenkaalin kukat ja lehdet, poimulehden lehdet, siiankärsämön lehdet, kanervan kukat, vadelman lehdet, puna-apilan kukat, vuohenputken lehdet, mustikan ja puolukan lehdet

Ravintolat & villiyrstit

- Ravintolakäyttö melko vähäistä, käyttöä silloin tällöin
 - Suurin haaste luonnonkasvien saatavuus
 - Luonnonkasvit hankitaan pääosin käsittelemättöminä
- Maakunnittaisia eroja
 - Pohjois-Savossa ja Uudellamaalla luonnonyrttien käyttö monimuotisempaa ja käytössä on enemmän kuusenkerkkiä, koivun lehtiä ja voikukkia kuin Keski-Suomessa tai Pohjois-Pohjanmaalla
- Ravintolakäytössä villiyrtejä käytetään ruoan valmistuksessa, leivonnassa ja erilaisissa juomissa (uutejuomat, pirtelöt, sima, yrttitee)
 - Suurin osa luonnonkasveista on mausteenomaisessa käytössä

Lähde: Haapakoski 2014

Kasvi	K-osa	Käyttöesimerkkejä ravintoloiden villiyrttikäytöstä	Sallittu käyttö
MUSTA-HERUKKA 54	lehti, silmu	Erilaiset juomat, marinadit ja säilykkeet, kastike, salaatti, pesto, jäätelö, leivonnaiset, kasvisruoka, sorbetti, pannacotta, rapujen kanssa, graavattu lohi, siirappi, koriste	<i>yrttitee, mauste, annoskoriste</i> : lehdet
KOIVUT 38	lehti, hiirenkorva	Erilaiset juomat, salaatti, kasvis- ja juustosalaatti, graavattu kala, majoneesi, koivugratiini, mansikoiden marinointi, siirappi juustojen päällä, sorbetti, jäätelö, hunajakastike	<i>elintarvike</i> : mahla <i>yrttitee, mauste, annoskoriste</i> : silmut, nuoret lehdet
MESIANGERVO 25	kukinto, lehti, nuppu	Pääruokien mauste, kalaruoat, salaattit, leivonnaiset, jälkiruoat, jäätelöt, pannacotta, vanukkaat, hyytelö, siirappi, erilaiset juomat, koriste	<i>yrttitee</i> : lehdet, kukinnot, maanpäälliset osat
KÄENKAALI 23	verso, lehti, kukka	Salaattit, erilaiset kastikkeet, erilaiset juomat, lisäkkeet, letut, kalan ja lihan kanssa, koriste	
MUSTIKKA 14	lehti	Juomat, kakkujen koristelu, jälkiruoat	<i>elintarvike</i> : marjat <i>yrttitee</i> : nuoret versot ja lehdet
KOIRANPUTKI 6	lehti	Salaattit, juuresten kanssa, erilaiset kastikkeet, kalamureke, muurinpohjaletut, marinadi	

Käyttöhistorian koonti

- Yritysten kartoitus ja kyselyt: sähköpostit, puhelin
- Haettu eri luonnonkasvien käyttöä ennen vuotta -97 ja löydetty käyttöhistoriaa 16 eri kasville
- Huomioitu aikaisemmin koottu kirjallisuus ja reseptit

Käyttöhistoriaa ennen 1997

- Apilan kukat ja lehdet
- Hapron lehdet
- Hillan lehdet
- Juolukan lehdet
- Koivun lehdet
- Lillukan lehdet
- Maarianheinän lehdet
- Maitohorsman kukat ja lehdet
- Mesiangervon kukat ja lehdet
- Männyn kerkät
- Siankärsämön kukat ja lehdet
- Pihlajan kukat ja lehdet
- Piharatamon lehdet
- Poimulehden lehdet
- Vadelman lehdet
- Vaivaiskoivun lehdet

Käyttöhistoriaa 1998/1999 -

- Ahomansikan lehdet
- Isohirvenjäkälä
- Kanervan kukka lehdet
- Katajan kerkät
- Karhunputken lehdet
- Koiranputken lehdet
- Koivun hiirenkorvat, lehdet
- Kultapiiskun kukat
- Kuminan lehdet
- Kuusen pihka ja neulaset
- Käenkaalin kukat ja lehdet
- Lillukan lehdet
- Lutukan lehdet
- Maahumalan lehti
- Maitohorsman kukat ja lehdet
- Mesiangervon lehdet
- Mustaherukan lehdet
- Mustikan lehdet
- Männyn neulaset
- Nokkosen siemenet
- Peltokortteen lehdet
- Poimulehdet kukat ja lehdet
- Siankärsämön kukat ja lehdet
- Sianpuolukan lehdet
- Särmäkuisman kukat
- Pihasaunion kukat ja lehdet
- Pihatähtimön lehdet
- Pihlajan silmut ja lehdet
- Puna-apilan kukat
- Puolukan lehdet
- Vadelman lehdet
- Valkoapilan kukat

Maitohorsman kukat ja lehdet - tuotteita ennen ja jälkeen 1997

< 1997

- Yrttiteet, 5, kukat ja lehdet
- Uutejuoma ja -hyytelö, kukat
- Kuivattu lehti ja kukka
- Kuivattu maitohorsman kukka
- Kuivattu maitohorsman lehti
- Yrttitee ja uutejuoma, kukat ja lehdet
- Yrttitee
- Yrttitee, kukat ja lehdet

> 1997

- Viherjauhe, lehdet
- Tuore ja kuivattu lehti, verso ja kukka
- Uutejuoma, kukat
- Uutejuoma, kukat
- Yrttitee, kukat ja lehdet
- Uutejuoma, kukat

Kiitos

Lähteet

- Österman Sari 2008. Luonnonyrttien ja mausteyrttien käyttö Suomessa vuonna 1997. Kuopion yliopiston Kansanterveystieteen ja kliinisen ravitsemustieteen laitoksessa pro gradu-tutkielma
- Pekuri Heidi. 2010. Keittiöalan ammattilaisten kiinnostus luonnonyrtteihin ja kotimaisiin keittiöyrtteihin (Pohjois-Pohjanmaa, Lappi, Länsisuomi). Rovaniemen AMK, opinnäytetyö
- Kääriäinen Jarkko 2012. Rikkaruohoja vai ravintolaruokaa? Villiyrtytien kysynnän kartoitus Oulun alueen ravintoloissa. Rovaniemen AMMK, opinnäytetyö
- Kinnunen Johanna 2013. Luonnonkasvien elintarvikekäyttöselvitys ja kasvien status uusielintarvikeasetuksen kannalta. Oulun seudun AMK, opinnäytetyö
- Lehtinen Heidi 2014. Keruutuotteiden käyttö Keski-Suomen ravintoloissa. Jyväskylän AMK, opinnäytetyö
- Karvonen Riikka 2014. Luonnontuotteiden käyttö Pohjois-Savon ravitsemisliikkeissä. Savonia AMK, opinnäytetyö
- Haapakoski Sonja 2014. Luonnontuotteiden käyttö kokkien koulutusohjelmassa ja ravintoloissa. (Pohjois-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Uusimaa). Itä-Suomen yliopisto, pro gradu-tutkielma
- Kosunen Inga 2016. Selvitystyö villiyrtytien käytöstä ravintoloissa. Lapin AMK

POHJOISTA TEKOA

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi